www.xtrapapers.com

Rewarding Learning

Uimhir Lárionaid

71	

Uimhir Iarrthóra

General Certificate of Secondary Education
2010–2011

Eolaíocht: Teastas Singil (Modúlach)

Gníomhaíocht Dhaonna agus Sláinte
Modúl 2

Ardsraith

[GSC22]

GSC22

DÉ hAOINE 20 BEALTAINE 2011, MAIDIN

AM

45 nóiméad.

TREOIR D'IARRTHÓIRÍ

Scríobh d'Uimhir Lárionaid agus d'Uimhir Iarrthóra sna spásanna chuige sin ag barr an leathanaigh seo.
Scríobh do fhreagraí sna spásanna chuige sin sa scrúdpháipéar seo.
Freagair **gach ceann** de na **sé** cheist.

EOLAS D'IARRTHÓIRÍ

Is é 45 an marc iomlán don pháipéar seo.
Léiríonn figiúirí idir lúibíní ar thaobh na láimhe deise de leathanaigh na marcanna atá ag dul do gach ceist nó do gach cuid de cheist.

Don Scrúdaitheoir amháin	
Uimhir Ceiste	**Marcanna**
1	
2	
3	
4	
5	
6	
Marc Iomlán	

www.xtrapapers.com

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

1 **(a)** Léiríonn an tsreabhchairt seo thíos cad é mar a bhí líon na bpáistí a bhí á vacsaíniú in éadan MMR ag athrú idir 1990 agus an lá atá inniu ann.

Vacsaíníodh 90% de pháistí in 1990

↓

In 1998, thug taighde áirithe le tuiscint go raibh nasc idir vacsaíniú MMR agus uathachas

↓

Mar gheall air seo, ní raibh ach 50% de pháistí á vacsaíniú faoi 2000

↓

Faoi 2005, bhí 90% de pháistí á vacsaíniú arís.

(i) Agus an fhaisnéis thuas in úsáid, comhlánaigh an graf seo thíos leis an athrú ar chéatadán na bpáistí a bhí á vacsaíniú a thaispeáint.

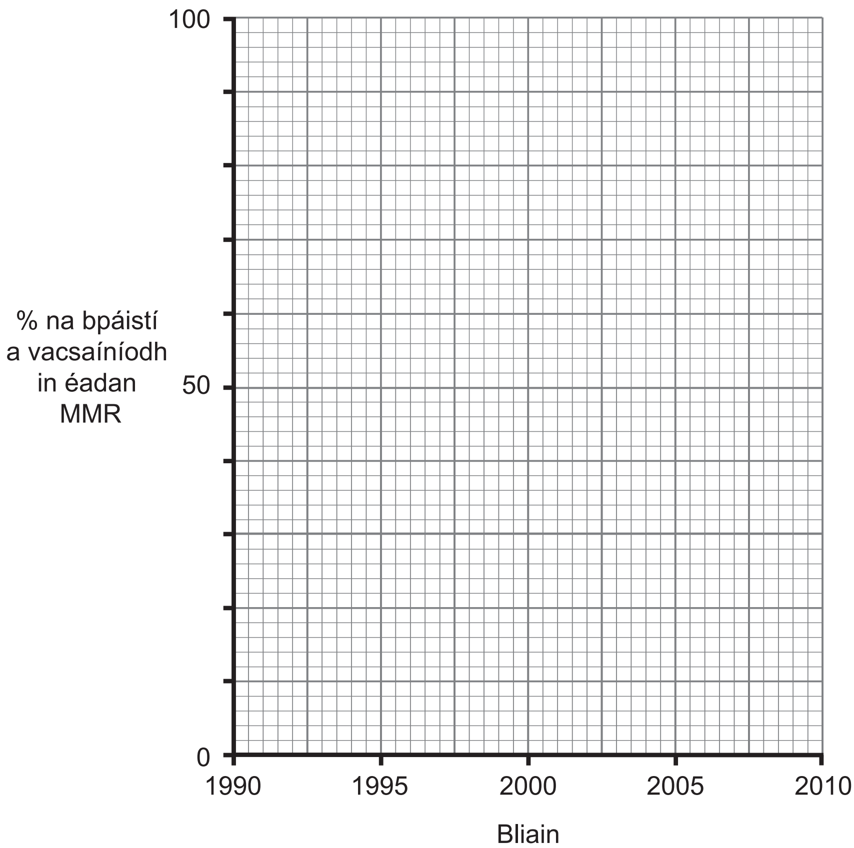

[2]

www.xtrapapers.com

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

(ii) Mínigh cad chuige a bhfuil an céatadán de pháistí atá á vacsaíniú in éadan MMR anois ar ais ag leibhéal 1990.

______________________________ [1]

(b) Mínigh cad é mar a chuidíonn na rudaí thíos le daoine a chosaint ar mhiocróib dhochracha.

Scannáin mhúcasacha i gcuas na sróine ______________________________

______________________________ [1]

Fuiltéachtadh ______________________________

______________________________ [1]

(c) Mínigh cad é mar a chosnaíonn antasubstaintí daoine ar ghalair.

____

____

____

______________________________ [3]

www.xtrapapers.com

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

2 **(a)** Bhí tráth ann nuair a bhí planda an tsabhaircín an-choitianta i dTuaisceart Éireann; tá bláthanna deasa air agus ba ghnách le daoine cuid mhór acu a bhaint. Is fearr a fhásann sé i dtalamh nádúrtha féaraigh gan leasú, áit nach mbíonn sé faoi scáth plandaí eile.

© CCEA

Tháinig laghdú ar líon an tsabhaircín ar chúiseanna éagsúla. Orthu seo tá leasachán a úsáid le níos mó féir a fhás d'eallach.

(i) Mínigh ina iomláine cad é mar a laghdófaí ar shabhaircíní mar gheall ar leasacháin a bheith in úsáid go forleathan.

____

____ [2]

(ii) Seachas laghdú ar an leasachán atá in úsáid ar thalamh féaraigh, **luaigh dhá** rud is féidir a dhéanamh leis na sabhaircíní a chosaint ar dhíothú.

____

____

____ [2]

(b) Ainmnigh speiceas **amháin** eile atá i mbaol agus luaigh fáth amháin a bhfuil sé i mbaol díothaithe.

____

____ [2]

www.xtrapapers.com

LEATHANACH BÁN

(Leanann ceisteanna ar an chéad leathanach eile)

www.xtrapapers.com

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

3 Is féidir monatóireacht a dhéanamh ar an timpeallacht trí líon na léicean atá ag fás ar chrainn a chuntas.

© Wildscape/Alamy

Is sampla de thoisc bhitheach é an léicean.

(a) Cad é an chiall atá le toisc bhitheach?

____ [1]

(b) D'fhiosraigh Eoin líon na bplandaí léicin ar chrainn fuinseoige a bhí faid dhifriúla ar shiúl ó dhá bhaile (Dún Duilleogach agus Éadan an Ghuail).
Níor chuntais sé ach na léicin suas go dtí 2 mhéadar ón talamh agus níor chuntais sé ach 5 chrann i ngach áit.

Tá a chuid torthaí sa tábla thíos.

	Meánlíon na léicean ar gach crann	
Fad ó lár an bhaile/km	**Dún Duilleogach**	**Éadan an Ghuail**
0	8	0
5	7	2
10	9	3
15	8	4
20	9	5

Ní fhásann léicin i gceantair iontach tionsclaíoch (truaillithe) agus is fearr a fhásann siad nuair atá na leibhéil thruaillithe íseal.

www.xtrapapers.com

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

(i) Cuir síos ar na torthaí d'Éadan an Ghuail agus tabhair míniú orthu.

____

____ [2]

(ii) Cuir síos ar na torthaí do Dhún Duilleogach agus tabhair míniú orthu.

____

____ [2]

(iii) Luaigh dhá rud a thiocfadh le hEoin a dhéanamh le torthaí níos iontaofa a fháil.

1. ____

2. ____ [2]

www.xtrapapers.com

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

4 **(a)** Léiríonn an graf seo cad é mar a bhí daonra an domhain ag ardú le 200 bliain anuas.

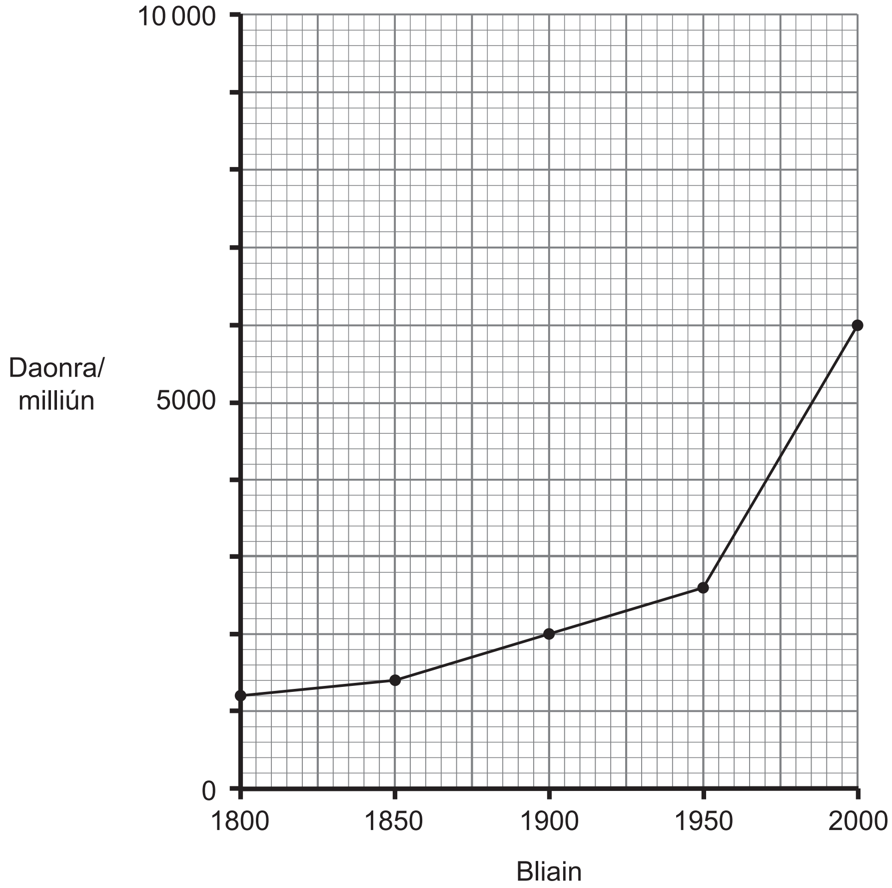

Tá formhór na rialtas ag éirí buartha faoin choimhlint a d'fhéadfadh a bheith ann idir an daonra a bheith ag ardú agus an dochar a dhéanfaí don phláinéad.

(i) Luaigh dhá dhóigh a ndéantar dochar don phláinéad mar gheall ar an daonra a bheith ag ardú.

1. ______________________________ [1]

2. ______________________________ [1]

Tá cuid mhór rialtas ag iarraidh laghdú ar an ráta faoina bhfuil an daonra ag ardú; ach is cosúil nach bhfuil ag éirí leo.

(ii) An méadú seo ar an daonra, luaigh fáth **amháin** a bhfuil sé iontach deacair é a mhoilliú.

______________________________ [1]

www.xtrapapers.com

(b) Fágann na daonraí níos mó seo go bhfuil strus mór ar rialtais le go leor bia a tháirgeadh dá bpobal. Agus cruithneacht mar shampla agat, mínigh cad chuige a dtáirgtear níos mó bia mar gheall ar roghnú saorga.

____

____

____ [2]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

www.xtrapapers.com

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

5 **(a)** Bhí an nós ann uair amháin go dtabharfaí antaibheathaigh go rialta d'ainmhithe a ndearnadh dianfheirmeoireacht orthu cé nach raibh siad tinn.

(i) Luaigh an dóigh a dtéann sé seo chun tairbhe don fheirmeoir.

____

____ [1]

(ii) I gcás mhórchuid na dtíortha san Eoraip, níl sé ceadaithe antaibheathaigh a thabhairt do bheostoc nach bhfuil tinn. Seachas an nós seo a bheith mí-eiticiúil, is féidir go n-éireoidh baictéir frithsheasmhach in éadan antaibheathach mar gheall air.

Mínigh cad é mar a éiríonn baictéir frithsheasmhach in éadan antaibheathach.

____

____

____

____ [3]

(b) Baictéir atá frithsheasmhach in éadan antaibheathach, is dócha go mbeidh siadsan go háirithe ina gcúis le heipidéimí agus le paindéimí. Luaigh fáth **amháin** le cad chuige.

____

____ [1]

www.xtrapapers.com

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

(c) Bíonn roinnt céimeanna i gceist maidir le cógais agus drugaí a fhorbairt.
Orthu seo tá:

tástáil chliniciúil : tástáil in vitro : ceadúnú : tástáil ar ainmhithe

(i) Cuir na céimeanna san ord ceart.

____

____

____

_______________________ [1]

(ii) Seachas cúrsaí eiticiúla, luaigh argóint **amháin** ar son agus argóint **amháin** in éadan drugaí nua a thástáil ar ainmhithe.

Ar son ____

____ [1]

In éadan ____

____ [1]

www.xtrapapers.com

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

6 **(a)** Léiríonn an graf thíos cad é mar atá na leibhéil dé-ocsaíd charbóin san atmaisféar ag ardú.

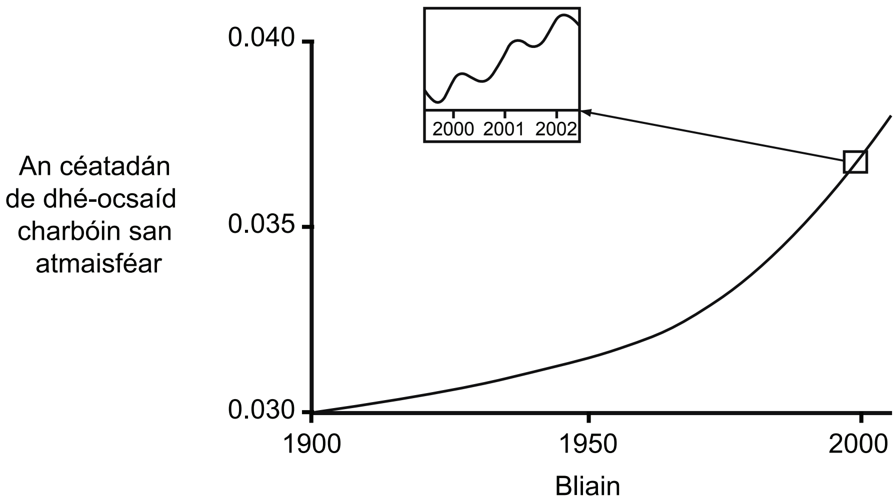

(i) An **ráta** faoina bhfuil dé-ocsaíd carbóin ag bailiú san atmaisféar, luaigh fáth **amháin** a bhfuil se ag ardú.

____ [1]

(ii) Léiríonn an graf go raibh athruithe séasúracha ann sna leibhéil dé-ocsaíd charbóin sa tréimhse 2000-2002. Tabhair míniú air seo.

____

____

____ [2]

www.xtrapapers.com

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

(b) Cruthaítear 'brat ceaptha teasa' mar gheall ar an dé-ocsaíd charbóin a bheith ag bailiú san atmaisféar. Ceapann an brat seo radaíocht teasa ón Ghrian agus is é seo is cúis le téamh domhanda.

(i) Comhlánaigh an léaráid seo thíos lena thaispeáint cad é mar a cheaptar radaíocht teasa ón Ghrian taobh istigh d'atmaisféar an Domhain.

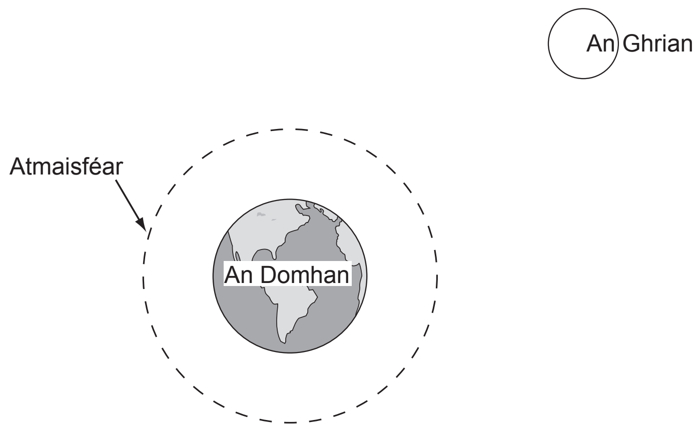

[1]

(ii) Is é a bhí i gceist le comhaontú Kióthó ná rialtais a bheith ag iarraidh téamh domhanda a laghdú.

Bhí iarrachtaí eile ann ar na mallaibh comhaontú eile a chur in áit chomhaontú Kióthó. Mínigh ina iomláine cad chuige.

____

____ [2]

(c) Deir an chuid is mó d'eolaithe go bhfuil téamh domhanda ag déanamh dochair don bhithéagsúlacht ar an Domhan.

(i) Mínigh an chiall atá leis an téarma bithéagsúlacht.

____ [1]

(ii) Mínigh ina iomláine cad é mar a laghdófaí ar bhithéagsúlacht mar gheall ar théamh domhanda.

____

____

____ [2]

www.xtrapapers.com

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

(d) Tiontaíonn úinéirí talaimh áirithe cuid den talamh talmhaíochta acu ina choillearnach leis an timpeallacht a chaomhnú. Déan cur síos agus tabhair míniú ar dhóigh **amháin** a dtéann sé seo chun tairbhe don timpeallacht.

____

____

____ [2]

SEO DEIREADH AN SCRÚDPHÁIPÉIR

www.xtrapapers.com

www.xtrapapers.com

Cuireadh isteach ar chead chun an t-ábhar cóipchirt uile a atáirgeadh.
I gcásanna áirithe is féidir nár éirigh le CCEA teagmháil a dhéanamh le húinéirí cóipchirt agus beidh
sé sásta na hadmhálacha sin a fágadh ar lár a chur ina gceart amach anseo ach é a chur ar an eolas.